

mortafel? En blind, i sine simple Udtryk undertiden saa rørende Tillid til den trofaste Hjelperinde lyser ud af disse prunfulde Smaaforestællinger. Er Skriften daarlig, Billederne ere endnu slettere — Lægmands Haand har malet dem med et Par hjemmelavede Farver, men han ved, at det, hvorfor de ere det smilende Udtryk, Hjertets Tak og Erbødighed, har et indvortes Værd og mellem de plumpe Linier ligger en barnlig Enfold. Rørende, gripende, smertelige Bildepartier! — Min Rejsefælle fra Ditzingen, den lændelamme Elisabeth, saae jeg i Kirken — her var ingen Bauecomédie, her var Tro og Bevægelsens Underlighed; lyg og lidende, som huu var, gør man ikke en besværlig, lang Reise, uden at Hjertet gaar isorveien. Hun saa hukkende og bedende, Ordene vare sagte, Taarerne talende, Læberne gif — hvilken Modsigelse mellem det levende, bevægede Hjertes Udbrud og det døde, sorte Billede! Hvilken Alvor, hvilken Brogethed i Maffen, hvilken Forskjellighed i Indtrykket af denne Scene! Mænd og Kvinder, Børn og Oldinger, legemlig Værkbrødre og sjælelig Hungrige, Syge og Sunde, Bønder og Præster fra langtbortliggende Egne; unge Piger, over hvis Kind Sundhed og Livskraft lagde Ungdommens Røde og Blødd, og i hvis Line Aftakten brændte med klare, rolige Straaler; ældre Koner med Sygde og Parasol; gamle Mænd, mellem hvis gule Fingre Rosenkrandsens Perler gløde med Bauens væmmelige Klude, medens midt under Bønnenes Tobaksaften kom frem, og der prisfædes og nøstes; Børn, saa smaa, at deres Mødre lagde de buttede Hænder tiltrætte og vendte deres Hoved mod Jomfru Marias sorte, bæslige Skikkelse; — det er et Billede, som ikke gaar sporløst hen over Sjelen, men præger sig deri med det Kandeliges Overlegenhed. Og naar saa Bønnen var forrettet foran Mariebilledet, saa gif Vandringerne Kirken rundt; ved hvert af dens ti Sidealter, som ved et Jerngitter ere stulte fra Kirkelibtet, skal der bedes og knæles. — Med Deeltagelse saae jeg den virkelige Andagt, stille og opsløst; med Uhyggelighed saae jeg det modsatte — jeg saae hvorledes man indrettede sig paa det bekvemste, flere sloge sig sammen, En var Forbeder, og han var det overdraget — at være de Andes Talsmand; han læste sine Bønner op, ensformig og kolde, paa et vist Sted faldt de Andre ind i Chor — og det, som er Bønnens Hjerteslag, Sjælens stille, inderlige Henvendelse til det Ulynlige, bortdumfede reent; her var kun Form, Skin, Pligt, Melanisme. Saa besaaes Alterets Helligdomme — paa Aftand, forstaaer sig, der er Gitter imellem, Præsterne ere de betroede, Menigheden udelukket. Der snaffes og undres over de mange Reliquier, og er man færdig med det ene Alter, gaar man til det næste — samme Næmme, samme Maneer. Og Kirken har mange Reliquier; den vises ikke med enkelte Been, Tænder og Klædningsstykker, nei den har hele Helgenen; bag Glaslaag og Hængelaas ligger han, pyntet med Mafler for Ansigtet, Håndsker og Kappe, Skoe og Strømper. I en hvilede Stilling, undertiden temmelig søgt, med Hovedet paa Haanden og Martyrsværdet ved Siden, modtager han Guldving og Bønnen; Martyrerne Vitalis og Placidus, de romerske Martyrinder Candida og Charitosa, den hellige Gregor og afstillelige kropslige Hoveder samt løse Arme og Been, Tænder og Negle ligge her paa Udstilling klar ud og klar ind. Smukke Alterbilleder og Loftsmalerier med poetisk og dyb Symbolik findes her i Mængde, Forskjulning og posteret Gidsmarmor møder Piet alrebegne, og det forreste Chors pragtfulde Hævnings er en Samling af Malerikonstens Messeroværker. I det sidste Alterbillede tilhøre i Kirkens Skib er Marie af Einsiedeln forberiget som de Christnes gode, hjælpende Mand. Sørende paa lette Skyer omhyller huu med sin blaae Kappe Kapellet, hvorfra Udviklingen udgaa; den Bærlubne paa sit Læie, den lænkede Slavinde, den lidende Stomme, den Blinde og den Lamme, den Skibbrudne og den Brandblidte, Alle søge de til hende, den Velsignede blandt Kvinder. — Til Klosterkirken stöder den store Skriftekirke med sine 27 Skriftestole og for at ingen valsefærende Fremmed skal være i Uvidshed om, hvor han har at henvende sig med sin Syndebyrde, bære Stolens Skift om, hvilket Sprog den og den Ordensbroder forstaaer og taler. Spekulationen har væmmet sig Meineskets Allerhelligste, Sjælens inderste Liv; det Alvorligste er voldgivet den letfindigste Misbrug.

Naar vi see den store Flod vælte sig gennem Landene med dybe, rivende Bølger, spørge vi om dens Udspring, og det har vor Interesse at finde de første, klare smaa Kildevæld, hvoraf den rauber. — Men nu denne mægtige Flod, som i henved et Tusindaar har med en forbausende Kraft reved den papistiske Kirkes Løge og Lærde med sig, hvor ligger vel dens første Udspring? Herom hedder det i Klosterets Sagnhistorie.

Meinrad hørte til Hohenzollernes gamle, grevelige Slægt, og han blev født Aar 797. Som Dreng voksede han op i en Klosterstole ved Bodensee, blev saa Munk og Lærer i et Par Kløstre, længe efter Ensomhed og No, og drog til Egelbjerg ved Zürichersøen. En from Fru fra Altendorf byggede hans lille Kapel — Navnene bragte ham Gode og Aarene gif. Men hans Helligheds Ry løkkede Meineskene til hans stille No, og for at undgaae den idelige Verøring med Verden, som nu søgte ham, stændt han slyde den, vandrede han længere bort, op i de mørke Granstove ved de vilde Fjælde; og her hvor Risben sprang ved hans Fødder, medens Himmelsens Fugle spæi hen over hans Hoved, søgte han sit „Einsiedelei“. Navnet blev bibeholdt, da det lille Bræddeskuur med Kloffen i Træspiret vøg for det stabselige, mægtige Kloster med sine tvende

Klokketaarne. Abbedissen Hildegard, Kong Ludvig den Trebies Datter, Forstanderinden for Nonneklosteret i Zürich, byggede hans Kapel, og paa dettes Alter satte en anden from Abbedisse, ogsaa fra Zürichersøen, det sorte Mariebillede, som nu — tusinde Aar efter — er en af den papistiske Kirkes dyrebareste Helligdomme. I No og Stilhed levede han her i mange Aar, saa kom der onde Røvere til den fredelige Eneboer, og 861 udaandede han sit Liv under deres Mishandlinger efter at have beværtet og formanet dem paa det venligste. Hans Hjerte blev bisat i Kapellet paa Egelbjerg, hvor han havde levet i syv Aar; hans Legeme bragtes til Klosteret ved Bodensee, men jordfæstede 1039 i hans hjære Einsiedelen. Om trent samtidig hermed erklærede Pave Benedikt den Niende ham for en Helgen, men allerede langt tidligere var hans Navn og hans Hellighed vandret Landene rundt. Benno, en Domherre fra Strasborg, drog 906 ind i Meinrads berømte, helligede Eneboer, udvidede den og optog andre Brødre hos sig — hermed var Klosteret grundlagt i sin første, uanføelige Skikkelse. Benno døde 940 August 940, men havde allerede 934 indsat den første ordentlige Abbed. Aar 948 den 14de September blev Kirken indviet. Og det er navnlig de særegne Omstændigheder, hvorunder denne Indvielse foregik, som fra første Færd af grundlagde Mariekapellet Anseelse. Klosteret og Kirken vare opbyggede; for Klosterbrødrenes timelige Ulfomne var der sørgt ved store Gaver af Jordegods — saaledes havde Hertug Herman kjøbt og dernæst stienket til Klosteret som evig Eiendom den store Granstov, hvis mørke og tungtindige Ulfomne havde draget Meinrad til sig. Men Indvielsen manglode; og Abbed Eberhard sendte saa, først i September 948, Bud til Biskop Konrad i Konstanz, om han vilde bevise Ordensbrødrene i Einsiedeln den Tre og Tjeneste at indvie Meinrads Mariekapel for dem. Biskoppen kom og med ham Biskop Ulrich af Augsburg og et stort Følge af tydske, Riddere og Adelsmænd. Bisperne fik Herberge i Klosteret. Som sædvanligt stod Biskop Konrad op ved Midnat for at forrette sine Andagtsøvelser. Med Forundring hørte han dæmpede, yndige Sange; de klang smønnere end dem, hans Tre hidtil havde hørt, og som han stod der i den stille, deilige Østnat og saae Maanefloden svæve sølollar hen over de mørke, hemmelighedsfulde Granstove, paafom der ham en mægtig Lyft til at underlægge Narjagen til saa smukke, saa vidunderligt himmelske Midnatsjange i Klosterets Kirke og han ilede berover, aabnede usofjærdet de store Døre og gif, fuld af Ørefrygt og Forventning, hen for Mariekapellet. Vel maatte den fremme Biskop høre sine Knæ og søde sine Hænder; medens Jorden slumrede berudenfor, holdt Englene Gudstjeneste foran Mariebilledet, og paa samme Vis, som de biskoppelige Indvielsesfester gif for sig, med samme Høitidelighed og med de samme Sange indviedes her af Himmeriges Engle Gudsmøders Kapel. Fra Englelæber løde de yndige Hymner, Englehænder svaug Nøgfællere, Messe og Velsignelse læstes af Englene og Julemaanen kastede, klar og reent, sine Straaler gjennem de hvide Binduer, langs ad Choretets og Kirkelibtets Piller — det var en fredelig, forklaret Østnat, smønnere end de mange stille Nætter, Konrad i Bøn og Tro havde levet med sin Mester beroverentil. Næste Dag var berannet til den biskoppelige Indvielsesfest, men hvad Under var det, at Biskop Konrad negtede at udføre den Tjeneste, som Jomfru Marias Engle selv havde foretaget? Han stred længe imod, men det himmelske Syn, han havde hørt, vilde han ikke fortælle den forsamlede Mængde; det forekom ham en Vanhelligelse at blotte Natens guddommelige Mysterier. Man vedblev at trænge ind paa ham. Han bad i Stilhed Jomfru Marie tilgive ham, om han forsyndede sig mod hendes Villie; forstalte den natlige Aabenbaring, som Ingen vilde troe paa, og stred saa, slyndt modstræbende, til at indvie Kapellet — da klang det pludseligt gjennem Kirken, saa Alle hørte det: „Broder, hold op! Gud har selv indviet sig dette Sted!“ Nu kunde Ingen tvivle længere; Trivsel var her Synd, og indviet af de himmelske Mænd blev Mariebilledets Kapel snart Gjenstanden for den dybeste Ørefrygt. Et Par Aar senere var Biskop Konrad i Rom og fortalte ved denne Leilighed Pave Leo den Ottende den natlige Indvielsesfest; Keiser Otto var tilstede med sin Gemalinde Adelheid og for at vedligeholde Minnet om den vidunderlige Østnat, da Englene i synlig Skikkelse vare Jomfru Marias Præster, udfærdigede Paven en Bulle til Opbevaring i Einsiedelns Klosterarkiv, hvori Fortællingen var nedskrevet. Men hvert Aar d. 14de Sept. fejrer Marie af Einsiedeln endnu sin store Hovedfest („Engelweihe“). 1274 udværvtes Abbederne til Rigsforstyr, og for hver Gang Vold og Udelægelse gif hen over de hellige Mure, havde bise sig stoltere og myndigere af Gruset, og Einsiedelns Abbed er nu en aandelig Magthaver som kun sjaa — med Pavedømmets uviselige Myndighed behærsker han den papistiske Verdens Sjæle, og gennem Mariekirken Døre følger, det ene Hundredaar efter det andet, en ustandselig Strøm af levende, urolige Menneskefjæle — et Skuespil for den Tankeløse, en Lærdom, et Alvorsord med forunderlig Klang for den, som finder andet end Gysel og Comediepiel i de Valsefærende blinde, tillidsfulde Pilgrimsang. Her maas være mere end Vaner og Overtro — her maas være en aandelig Træng tilstede, en stærkt puljerende religiøs Bevægelse. Staffels hungrige, vildledte, blindede Sjæle! — Og ikke blot den simple Klasse er det, som valsefærer hertil; Klosterets Communicationsprotokoller rumme mange berømmelige Navne, kronede Hoveder og hårdebe Krigere, Statsmænd og Geistlige i de højeste Værdigheder. Jeg vil ikke tale om alle de

tydske Keisere og franste Konger fra Middelalderen, den nærmeste Tid har Navne nok at opvise, som høve Klosterbilledeets europæiske Anseelse. 1793 var Erkebiskoppen af Paris her med et stort Følge af franste, landslygtige Geistlige; 1810 og 1814 var det russiske Keiserhof her, Keiseren selv og hans Søn Storprinssten som Grever af Romanoff; 1813 Kong Ludvig af Baiern; i 1815—1823 var Dronning Hortensia, den nuværende franste Keisers Moder, her gjentagne Gange, og Napoleon den Trede selv modtog her første Gang den hellige Mødere; 1835 Enkedronning Marie Sjabella af Neapel; 1856 var her paa Hovedfesten 14de September ikke mindre end 120 fremmede Geistlige fra Tyskland og Franrig, ja — for at end ikke det protestantiske Danmark skal savnes i Fortegnelsen over kronede Hoveder, der af from Over have valsefæret til Marie af Einsiedeln som Visegrimme, skal jeg nævne som det sidste Kuriosum, at Klosterprotokollen for 1826 imellem de Kommunikerende har optegnet „Frederik Carl Christiaan, Friunds af Danmark.“

— Og hermed vare Besøget i Einsiedeln sluttet. Det var en af mine mest bevægede Rejse dage, rig paa Indtryk og Betragtninger over hele den fremmede Verden, jeg med Et kom ind i. Et af de mærkeligste papistiske Phænomener udfoldede sig for Blikket, og en af Tidsalderens Gaader, det uhyggelige, pragtfulde Mariebilledets demoniske Magt, ikke over en Enkelt, men ud over By og Landegrænse, over Millioner af Hjerte og Sjæle, løstede sit Spvindhoved op over Glæden og Lykken i de solvarme Rejse dage.

Næste Morgen var jeg oppe kl. 4; med Posten skulde jeg over Richterwyl til Zürich. Solen havede sig over Bjergene og Morgenrødens raabe kredte sin henrivende Nede over Klosterbygningens Kampeskant; dens Straaler spillede i Vandspringet, Klokkelangen lod smukt og alvorlig, Folt strømnede over Torvet til den første Morgenumse.

og Billedet berinde af rene Jomfrubinde, det sorte, i lyse Klæder, sit Nøgfælde og Hæder.

Blandinger.

— Den berømte franste Sofarer Bogaïnville havde ombord paa sit Skib en Papegie ved Navn Kofoly, hvis Opdragelse blev besørgt af Officererne, der havde lært den at udtale en Mængde Ord og hele Sætninger. En Dag stødte Skibet sammen med en slyndlig Seiler, og der opstod en temmelig alvorlig Kamp; da Henden vel var dreven paa Flugt, vilde man igjen til at more sig med Kofoly — men den var forsvunden. Efter to Dages Forsøg hoppede den endelig frem fra en Lougrulle, i hvilken den havde skjult sig. Alle stoffedes nu om den sælles Dydling, hjærtegnede den, gav den Sukker osv., for igjen at saae den til at snaffe, men den var saa opfyldt af Minnet om den stræfkelige Kanontorden, at den fra den Dag af ikke kunde sige Andet end: Bum! Bum! Bum! ledsaget af tydelige Tegni paa den største Fortvivlelse.

— Ved et nylig i det Liverpoolske Videnskabsselskab stiftet Møde holdt den berømte franste Marinealder Baron Gudin et Foredrag paa engelsk, hvori han afoiste enhver Taante om Krig mellem Franrig og England, samt forsikrede, at Keiseren gjorde sig al oprøkelig Unge for at vedligeholde den venstfælige Forstaaelse. „Keiseren“, sagde han, „er min Ven, og jeg kender hans Hjerte tilbunds.“ Til Slutning talte han om et Apparat, han havde opfundet og som han haabede vilde blive en stor Binding for Publikum. Formanden, Lord Brougham, rystede smilende paa Hovedet ved Talens første Deel; da Taleren havde taget Plads, reiste Lorden sig og fremhævede Gudins store Begavelse som Kunstner, men tilføiede saa tørt som muligt: „med Hensyn til Baronens store Opdagelse — jeg mener ikke Bunden af Keiserens Hjerte, men det omtalte Apparat — haaber jeg, at vi snart vilde saae Mere at høre.“ Ved disse Ord brød hele Forsamlingen ud i høi Latter, hvilket slyndyligen berørte Gudin meget ubehageligt.

— En russisk Kjøbmand har nylig i Floden Uralga i Provinsen Nerevan fundet en Topas, som næsten veiede tyve Pund og sendt den som en Gave til Keiser Alexander.

— Ufoigte Esteraar opholdt en berømt amerikansk Suespillerinde, Meggie Mitchell, sig i Chicago og boede i et Logerhuus, hvor ogsaa en nyankommen Irlandder havde taget Ophold. En Aften slyde fremsagde hun med høi Nøst en af sine Noller, hvori hun opfordrer een af de Medspillende til at nyde Stykkets Feltinde. Irlandderen, som endnu ikke var færdig ind, hørte Opfordringen, greb hastigt sin Revolver, styrkede ud i Indgangen og brølede: Mord! Mord! saa at alle Husets Beboere kom paa Benene og samlede sig om ham. Suespillerinden, som var blandt de Andre, erfarede enbellig Narjagen og forklarede Sagens Sammenhæng for Grins Søn, som ved udrede sig endee over sin Dumhed, men tillige hentsillyde til hendes behagelige Overveelse, om det ikke, for at undgaae lignende Forstyrrelser, turde være bedre, at hun gif iseng paa samme Tid som Husets øvrige Beboere.

— Mormonerne søle, som det lader, ingen pliblikkelig Træng til at forlade deres Dal ved Saltpeun. For Tiden ere de især med i hver Nybygd at opføre Raadhuse, For-